

JOCUL CU FOCUL

În montarea lui Luc Bondy la Bouffes du Nord sau Despre farmecul simplității

Clișeu cultural în „muzeul imaginar” al spectatorului de teatru, sala „à l'italienne” este cel mai adesea asociată cu o anumită idee de ornamentație fastuoasă, bogăție și prețiozitate, un fel de **sumum** al convenționalității pe care teatrul îl poate atinge.

Devenit celebru grație directorului său, Peter Brook, Bouffes du Nord posedă, indiscutabil, structura arhitecturală a unui asemenea edificiu. În realitate, mult mai just ar fi să afirmăm că el posedă numai **aparența** unei asemenea structuri. Pentru o sugestie vizuală mai exactă, cu un efort de imaginație, am putea să ne închipuim metamorfoza Odeonului bucureștean, abandonat timp de o sută de ani și apoi sumar reamenajat. În mod paradoxal, cu scheletul său înnegrit de vreme, teatrul parizian nu are nimic dezolant, nu evocă o glorie sau o vârstă de aur apuse. Dimpotrivă, e mai degrabă o superbă metaforă a permanenței imperturbabile a Teatrului, un subtil **memento** adresat dublului spectacol: al scenei și al sălii.

Însă adevărata valoare a acestui spațiu, care scapă oricărei determinări temporale, constă în enorma sa permeabilitate stilistică. Fie că e vorba de universul ficțional particular creat de Peter Brook în spectacolul **Qui est là** din stagiunea trecută sau de spațiul imaginar proiectat de Luc Bondy pentru recenta montare a textului strindbergian **Jouer avec le feu**, scena de la Bouffes du Nord permite același maxim transfer comunicativ, indispensabil actului teatral.

Înrudită cu **Dansul morții**, **Jocul cu focul** este o variațiune pe tema infernului domestic cotidian. Condamnat la fericire pe viață, cuplul Kerstin (Emmanuelle Béart)-Knut (Pascal Gregory)

se consumă dramatic și inutil în inactivitatea unei existențe neproblematică. Ritmul imperturbabil și previzibil al fiecărei zile uzează ființele și le antrenează într-o torturantă căutare a sensului. Tensiunea se acumulează progresiv și amenințător sub aparenta acalmie dinaintea dezastrului. Apariția lui Axel (Thierry Fortineau), prietenul familiei, acționează ca un revelator al conștiințelor, un detonator al iminentei explozii.

Imposibil de ignorat, în această expunere succintă a tramei, structura clasică a comediei de bulevard. Strindberg deturneză schematismul „triumghiului conjugal”, îl purifică de nota sa trivială, supunând fiecare dintre „laturile” componente unei analize psihologice de o luciditate necruțătoare.

Vorbind despre piesă, regizorul Luc Bondy remarcă sublimarea personajelor până la stadiul dureros de „sisteme nervoase” care se ciocnesc și își modifică temperatura în funcție de fluctuațiile la care sunt supuse. „Este povestea unei ecuații insolubile și nu a unei experiențe marivaudiene care se poate încheia după bunul-plac al dramaturgului. Aici, viața, nervii și pulsiunile decid evoluția tramei”.

În asemenea circumstanțe, montarea textului strindbergian devine ea însăși un inevitabil joc cu focul. Difil de interpretat o partitură care nu cunoaște decât tonalitatea tensiunii maxime, fără a cădea în capcana patetismului grandilocvent. Însă Luc Bondy – așa cum îl definește George Banu în volumul de dialoguri „La Fête de l'instant” – „este un observator destinat semnelor celor mai ascunse. Stăpânirea efectelor scenice, instinctul său teatral sunt excepționale (...) El posedă o conștiință prea exactă a caracterului insesizabil al lucrurilor pentru a ignora faptul că semnele adevărate sunt radical diferite de cele

teatrale și că ele nu produc decât ceea ce Peter Brook numește **the deadly theatre**”.

Semnele teatrale pe care Luc Bondy le pune în scenă fac parte din registrul acelei simplități dificile care atestă arta autentică. Focul ce mistuie interior personajele transpare în tensiunea privirii și a gestului, într-o frazare nuanțată și mai ales într-o seducătoare dozare a tăcerilor „pline”.

În rolul Kerstin, personaj care concentrează liniile de forță ale piesei, Emmanuelle Béart combină cu o lejeritate impresionantă ansamblul modalităților de expresie scenică. Performanța sa merită semnalată cu atât mai mult cu cât actrița abordează universul teatral într-un moment de succes incontestabil în cinematografia franceză. Nu trebuie însă ignorată nici contribuția regizorului, care a știut să transforme riscul unei asemenea distribuții în reușită. Luc Bondy operează o reducere considerabilă a spațiului de joc propriu-zis și îl plasează în proximitatea imediată a spectatorilor. Efectul obținut este dublu: pe de o parte, confruntarea personajelor, prizoniere ale propriilor pasiuni, conduce la o augmentare a tensiunii spectacolului; pe de altă parte, privirea spectatorului poate urmări, cu precizia camerei de filmat, ansamblul detaliilor interpretative pe care se construiește montarea.

Fără prețiozitatea unei simbolistici ostentative, optând pentru o perspectivă purificată de orice excese, **Jocul cu focul** este un argument în favoarea resurselor clasice ale teatrului, pe care spectacolul contemporan tinde, tot mai frecvent, să le ignore cu o superioritate nejustificată.

Pascal Gregory, Emmanuelle Béart și Thierry Fortineau în
Jocul cu focul de August Strindberg la Bouffes du Nord, în
regia lui Luc Bondy

ANCA PLATCU